

Poezija kot samozadostni in avtohtoni »les paradis artificiels«? Bržkone bi bil vsak trden odgovor na zastavljeni izživ nemogoč. Zdi se, da Ifigenija Zagoričnik dopušča obe možnosti, zato ni v nobeni radikalna, čeprav je v posameznih tekstih ohranila neposrednost pesniške izpovedi (Niso časi niso časi, Sanjam, Noč, Mož), v nekaterih nakazano feministično aktualnost (Misterij žene, Ženska), v nekaterih pa z uporabo analognih pesemskih oblik aludira na ljudsko pesem (Za to goro zeleno, Vzdihi), ljudske aforizme (Mlada starka,

Narobe svet) in filozofske refleksije (Začasna rešitev, Ogorčenje, Ujetega ptiča spev, Dve fazi, Usoda, Nič).

Krogi in vprašanja so dvodelna zbirka. Od erotičnega rituala, zakritega z metaforičnimi nadpomni, privzdignjenega v avtohtoni svet pesniške magije, se pne razvojni lok te najboljše in najzrelejše pesniščne zbirke, da bi se misel in skušnja lirskega subjekta dotaknili območja, v katerem se začenjajo uresničevati poslednje skrivnosti človeka in sveta.

Marijan Zlobec

Sprehod po jugoslovanskih in tujih revijah

S precejšnjo zamudo smo na uredništvo dobili dvojno številko zagrebškega Forum (10—11). Uvodoma objavlja posmrtni zapis za tajnikom uredništva tega časopisa književnikom Ivanom Krolom. *Junijske pesmi s Crvenega otoka pri Rovinju* objavlja Dragutin Tadijanović, vendar jih je med njimi nekaj, ki so nastale v Hrvaškem Primorju, Zagrebu in Zágorju. Grgo Gamulin je prispeval daljšo prozo z naslovom *Ne vedo mlade jegulje*. Naslov *Trgaj vrtnice, dokler ne bo prepozno*, povzet po pesmi Roberta Herricka, označuje esejistični prikaz usode neke tradicionalne teme v angleški poeziji, kakor jo vidi Ivo Šoljan. Na to temo je izbral in prevedel ter komentiral pesmi šestih angleških pesnikov. Motiv carpe florem v teh pesmih povezuje z vodilom carpe diem, z mislijo o izrabljanju slehernega življenjskega trenutka za pridobitve duha in telesa. Pesem v prozi Santa-Johna Persa z naslovom *Izgnanstvo*, posvečeno Archibaldu Mac Leishu, je za Forum preprešnil Dragutin Dumančić. Bartul Matijaca objavlja krajše impresije z naslovom *Veter s konca* in s podnaslovom *Letovanje v treh slikah*. Tri pripovedke je napisal Živko Jeličić.

Zagrebški časopis za znanost o književnosti *Umjetnost riječi* uvodoma objavlja esej Viktorja Žmegača *Resnica kot književno vprašanje*. Članek je prispevek k razpravam o teoretičnem problemu razmerja med književno strukturo in izkustveno stvarnostjo. Avtor se loteva logičnih vprašanj besedila, ki vsebuje dejstva o življenjskih izkušnjah, vendar na način, ki skuša pokazati, da se morajo te prvine podvreči zahtevam kompozicijske logike. Žmegač posega po primerih iz naturalizma v književnosti in s področja tako imenovane dokumentarne književnosti. Ivo Frangeš piše o Matoševem *Cvetu z razpotja*, eni najlepših novel hrvaškega predstavnika moderne, ki jo bomo kmalu dobili tudi v slovenskem prevodu. Frangeševa raziskava skuša prodreti v dve plasti Matoševega dela: v njegovo avtobiografsko in estetsko vrednost. Dragan Nedeljković je prispeval *Variacije na temo roman in zgodovina*. Pri tem izhaja s stališča, da je roman v pristnem razmerju do družbenozgodovinskega dogajanja.

Deveta številka skopskih *Razgledov* se začinja s prispevkom Sveta Lukića *Blaže Koneski — prvi človek makedonske renesanse*. To je spremna beseda k

izbranim delom Blažeta Koneskega, ki bo izšlo v štirih zvezkih kot skupen založki podvig. Pet pesmi, posvečenih Milošu Crnjanskemu, Blažetu Koneskemu, Gustavu Krklecu, Maku Dizdarju in Slavku Janevskemu objavlja Risto Jačev. Med kritičnimi fragmenti ocenjuje Blagoja Ivanov zbirko novel Liljane Beleve *Moj košček zemlje*.

Prispeli sta dve številki (2, 3) zagrebškega časopisa Umjetnost riječi. V prvi je med drugim objavljena predstavitev knjige Franca Zadavca *Elementi slovenske moderne književnosti*. Krešimir Nemeč piše pod naslovom *Tradicije in modernizem*, da delo ohranja slogovno in terminološko kontinuiteto, čeprav je nastajalo skoz petnajst let. Renate Lachmann iz ZRN je poslala Umjetnosti riječi razpravo *Potebnijavej pojem slike kot prispevek k teoriji estetske komunikacije*. Pavao Pavličić je napisal sestavek *Literarne oblike in literarna zgodovina*. V drugi številki ocenjuje Viktor Žmegač knjigo *Evropski realizem*, ki jo je uredil Reinhard Lauer in je izšla v ZRN. Med drugim piše, da je omenjeni prikaz, kar zadeva književnosti jugovzhodne Evrope, napisan z dobršno mero znanja, čeprav je, kakor vsi drugi, zasnovan strogo sintetično in zahteva dokajšnje poprejšnje znanje na primer zgodovine Hrvatov, Srbov, Slovencev, Romunov, Grkov. Izčrpna in zanimiva je razprava Branka Vuletiča *Od skrajnih oblik do popolnega pesniškega znaka*, opremljena z vrsto primerov. Mirko Tomasovič je prispeval razpravo *Kako prevajati Danteja*. V njej se ukvarja s teoretičnimi in praktičnimi izhodišči ob treh prevodih *Božanske komedije* v srbohrvaščino, od katerih pa je le eden ohranil izvorno tercino z rimo. Razprava tudi označuje, kakšne posledice so imeli ti trije prevodi pri poznejšem prevajanju romanskega pesništva nasploh.

V številki 181 beograjske Književne reči objavlja Tine Hribar znani sestavek o marksizmu, leninizmu in stalinizmu z naslovom *Orkester in dirigent*. V recenzijem delu piše Denis Poniž o *Globinskem raziskovanju kulturnih pojavov*: to je predstavitev knjige Tarasa Kermaunerja *Zdrobljena ogledala. Primož Trubar — ideolog protestantizma* je naslov ocene Marije Mitrovičeve, ki jo je napisala o knjigi Joška Humarja *Primož Trubar, rodoljub ilirski*. Med drugim objavlja Mirko Grbić nekaj pesmi s skupnim naslovom *Jutro na Triglavu*.

Beograjski časopis za teorijo sodobne družbe *Ideje* (št. 6—7) med drugim prinaša razmišljanje Jovana Komšića *O diktaturi proletariata*. Anton Perenič piše o »*Naravi stvari*« v *sodobni filozofiji prava*. Zanimiv je prispevek *Njegoš pod drobnogledom*, v katerem v pogovoru z Zorico Šukovičevjo Jovan Striković razgrinja nekatere nevropsihiatrične raziskave, izhajajoče iz Njegoševih literarnih del, ki so izšle v knjigah *Njegošev samostan* in *Po poteh Njegoševe psihoanalize*.

Reški Dometi, številka 11, prinašajo kratek izbor literarnoteoretičnih besedil o vprašanih, ki zadevajo sodobno teorijo kratke proze. To so v glavnem odlomki iz del tujih raziskovalcev, ki še niso bila prevedena. Izbranih je torej šest skrajšanih prispevkov tujih avtorjev in eden, ki ga je napisala hrvaška esejistka. V prikazih je omenjena tudi knjiga Matjaža Kmecla *Novela v literarni teoriji*. Izbor razprav o kratki pripovedi je pripravil Milivoj Solar. Poleg tega je v Dometih še nekaj prispevkov. Zorica Stipetić piše o Augustu Cesarcu v prvih letih šestojanuarske diktature in o socialni literaturi, katere utemeljitelj je bil poleg Cankarja in Krleža, kakor so to označili člani likovne skupine Zemlja. Stipetićeva skuša raziskati njegovo večstransko usmeritev v književnem ustvarjanju. Seveda vse v okviru razmer v tedanji Jugoslaviji, ko je bralec preživljal najhujša leta svojega življenja.

Še 12. številko Dometov naj predstavimo. V razdelku *Jezik, komunikacija, družba* skuša Matjaž Potrč odgovoriti na vprašanje *Ali je mogoče znanstveno*

zasnovati red v zgodovini. Vjekoslav Čosić piše o *Genezi in kontekstu Hjeltslevovih Prolegomen*, Cvjetko Milanja pa objavlja *Pripombe ob Hjeltslevu*.

Dvojna številka Odzivov (38—39) iz Bijelega polja med drugim prinaša pri-poved Branka Rakočevića *Pogovor z mrtvimi* in monodramo Radovana Jablana *Pomladi Milice Aleksine*. Objavljene so tudi pesmi štirih nagrajenih mladih pesnikov, Radojica Bošković pa v esejističnem delu piše o *Poeziji iz revolucije in poeziji o revoluciji*. Pri tem se dotika tudi tovrstne ustvarjalnosti v Sloveniji in drugih republikah, ki da ima dosti skupnega, pa najsi gre za umetno poezijo ali pogojno ljudsko.

Pod naslovom Din doran je prispel na uredništvo Sodobnosti zbornik ljudskih pesmi iz Benečije, prirejenih za kljunaste flavte. Priredil jih je Bruno Rossi, izdalo pa Založništvo tržaškega tiska. Pobudo za izdajo je dal Zavod za slovensko izobraževanje v Čedadu. Zbranih je 25 ljudskih pesmi, med njimi *Oj, božime, Rožice bom trgala, Pujmo na Štajarske* in druge znane pesmi, ki skupaj z naslovno prikazujejo to, kar so beneški Slovenci skozi stoletja prepevali, igrali in ohranili kot bogat zaklad ustnega izročila. Priredbe in notni zapisi so kar se da preprosti, a ne krnijo duha ljudskih pesmi.

Dvanajsta številka bratislavskega časopisa Slovenské pohľady objavlja v rubriki Zapisnik vest o predstavitvi slovaške literature v beograjski Književni reči v prevodu in spremni besedi Vit'azoslav Hronec. Hkrati s to predstavitvijo je bila natisnjena tudi anketa o vprašanih literarne teorije. Sicer pa v tej številki časopisa Slovenské pohľady objavlja tudi nekaj razprav; tako je na primer Andrej Sirácky napisal prispevek *Med literaturo in filozofijo*, namestnik urednika Peter Andruška piše o reviji Slovenské pohľady in mladi literaturi, med lep-slovnim delom pa omenjamo novelo Rudolfa Sloboda *Razum*.

Enajsta številka berlinske Neue Deutsche Literatur, ki letos tako kot Sodobnost stopa v trideseto leto izhajanja, prinaša med drugim devet pesmi Wilhelma Tkaczyka, Werner Creutziger piše o morali umetniškega pisanja, Rainer Kirsch pa je prispeval tri nove prevode Petrarkovih sonetov (36, 94 in 293). Takoj zatem piše Gotthard Lerchner o *Prevajanju kot prestavljanju besedila*, v katerem ponuja svoja »stališča« o teoriji književnega prevajanja. Pesniških prevodov v nemščino pa s tem v tej številki še ni konec. Heidi Urbahn de Jauregui, docentka v francoskem Montpellieru, je prispevala nemški prevod soneta Arthurja Rimbauda *Speči mladenič v dolini*. Prispevala je tudi esej o tem sonetu. V zadnjem delu časopisa sta dodatno objavljena še druga dva nemška prevoda istega soneta: enega je (že prej) oskrbel Stefan George, drugega pa Paul Zech. V tej številki je tudi odlomek iz novega zgodovinskega romana Rosemarie Schuder, ki bo izšel letos z naslovom *Servet pred Pilatom*. V knjižnem pregledu Beatrix Langner z naslovom *Moj glas* predstavlja pesniško zbirko Gisele Steineckert »Pred samim vetrom«, ki je izšla v vzhodnem Berlinu. Bernd Leistner je prispeval pet puščic, ki letijo na literarno življenje in vsakdanje nevšečnosti.

Tudi 12. številko časopisa Neue Deutsche Literatur lahko predstavimo. V glavnem je posvečena »Glasovom iz Čila«. Pod tem razdelkom se zvrstijo pri-povedi in reprodukcije slik čilskih pisateljev in slikarjev. Omenjamo še osem pesmi Walterja Wernerja s skupnim naslovom *Izkoreninjenje*. Med njimi je tudi pesem *Makedonski sen*, impresija.